

Programrapport

Programmets namn: Förskolläraryrket	Ladokkod: LGFÖR
Antal högskolepoäng: 210 hp	Årskull LGFÖR18h samt LGFÖR18h1
Programansvarig: Camilla Carlsson	

Svarsfrekvens: 29 av 61 har svarat (47%). Tre påminnelser är skickade. Enkäten består av 20 frågor (kommentarsfält finns till samtliga frågor) varav 3 frågor helt bygger på frisvar.

Underlag som har beaktats: Kursrapporter, minnesanteckningar från programråd, lärarresurser, studentgruppens genomströmning och avhopp.

Genomströmning: I Borås var det 63 studenter registrerade vid terminsstart hösten 2018 och 20 studenter tog examen. I Varberg var det 39 registrerade studenter vid kursstart och 19 studenter tog examen. Med examen här avses de studenter som under perioden har en utfärdad examen som är relaterad till kurspaketeringen och där utfärdandedatum faller inom terminen. Det förekommer att studenter har justeringar att göra på sitt examensarbete innan det blir godkänt och därefter tar även dessa studenter ut sin examen. Dessa studenter finns dock inte medräknade i den statistiken som denna rapport bygger på.

Studieavbrott och uppehåll sker i första halvan av programmet. Här skulle man kunna tänka sig att studenter kan vara osäkra på utbildningsval i början och därav sker flest avbrott och uppehåll här. Bortfall sker mest i senare delen av programmet och det finns fler bortfall i Borås än i Varberg. Söktrycket är högre i Varberg vilket skulle kunna tyda på att det är fler studiemotiverade studenter där och avhoppet blir således inte många. Kullen fick endast 3 terminer på Campus, resterande terminer skedde på distans via Zoom, pga Covid-19. Det kan också påverka avhoppet. Att bortfall sker i senare delen av programmet har troligen samband med ökade krav, dock har studenterna under sin studietid kunnat registrera om sig på ny kurs efter 5 examinationstillfällen och på så sätt fått ytterligare examinationstillfällen. Just möjligheten till ytterligare fler examinationstillfällen, utöver de 5 har diskuterats i programmet. Från och med höstterminen 2020 fördes nya regler in i kursplanerna, där en begränsning av antalet examinationstillfällen angavs till 5 för varje kurs. Ett förbrukat examinationstillfälle är en examination där studenten har fått betyg (U/G/VG). Vi lägger ut anslag till studenterna 1 ggr/termin där vi påminner om förkunskapskrav och hur de 5 examinationstillfällena är fördelade under 1,5 år och att det är viktigt att studenterna har god framförhållning i sina studier. Förkunskapskraven finns publicerade på studenternas egen programportal i Ping Pong, samt i kursplanerna på kurs och programtorget på hb.se.

Programråd: Studentkullen har haft med två representanter i programrådet. Ett arbete som påbörjades 2017 i både programråd och programutvecklingsgrupp var VFU och VFU-progression. Detta arbete har påverkat studentkullen positivt; vi har gjort VFU-kriterierna tydligare, ändrat VFU-mål för att få en tydligare progression och lyft fram ledarskapet och undervisningsbegreppet ytterligare. Genom att vi arbetat med dessa frågor såväl i programråd som i programutvecklingsgrupp har vi fått inblick från olika håll och på så sätt ökat kvalitén. I programrådet har vi haft en diskussion och öppnat upp och lyssnat in vad de yrkesverksamma anser krävs av en förskollärare när denna är färdigutbildad och får en anställning. I samband med det bjöd vi även in tidigare studenter sk. alumner till ett programråd. De angav att de önskat att de haft mer kunskaper i konflikthantering och ledarskap i utbildningen, samt specialpedagogik. Konflikthantering och ledarskap är områden vi lagt in mer undervisning i och som aktuell studentgrupp fått ta del av i termin 5, 6 och 7.

1) Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet

På frågan i programvärderingen som handlar om studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet under utbildningen, så svarar 59 % ”stämmer ganska bra” på frågan om de haft möjlighet till ansvar och delaktighet. 28% svarar stämmer helt, 13% stämmer inte alls/ stämmer delvis.

Studenter har möjlighet att engagera sig i programråd och utbildningsutskott där studentkåren har representation. Ingen av studenterna i kullen har varit representant i utbildningsutskottet men väl 2 studenter i programrådet.

Efter varje kurs genomförs en kursvärdering i enkätform i Ping Pong. I kurser över 15 hp genomförs även en mittkursvärdering på motsvarande sätt. Utöver kursvärderingar och mittkursvärdering så finns givetvis möjlighet för studenterna att löpande under kursernas gång föra fram synpunkter till kursansvariga och lärarlag, vilket studenterna gör. Utifrån kursvärderingen skrivs sedan en kursrapport, vilket är underlag som beaktats i denna programrapport. Det finns en otydlighet både för lärare och studenter gällande var de finner kursrapporter och var studenterna för aktuell kurs sedan skall kunna ta del av resultatet av den rapport de själva bidragit till genom att svara på enkäten. Högskolan har från ht-20 format nya rutiner för detta, vilket varit efterlängtat av oss alla. I programutvecklingsgruppen har vi lärare diskuterat hur vi kan höja svarsfrekvensen i kursvärderingar. Vi har under studentkullens utbildningstid blivit tydligare med att vid kursintroduktionen ge exempel på vad tidigare studenter har haft för önskemål i kursen, såväl på innehåll som upplägg. Därefter har vi visat vad i kursen vi har anpassat utifrån dessa tidigare önskemål. På så vis är vår förhoppning att studenterna ser en poäng med att svara på enkäterna, då de ser att vi beaktar deras svar. Vid jämförelse av tidigare programutvärderingar så visar denna programkull en hög svarsfrekvens på just möjligheten till ansvar och delaktighet som skulle kunna vara ett tecken på att vårt arbete har visat resultat. Studenterna bjuds också in till kursplanering några veckor innan kursstart. Här finns möjlighet för studenterna att komma med synpunkter inför kommande kurs, vilket nyttjats av flera studenter, men tyvärr kommer inte alla till dessa tillfällen. Vi har dock märkt av en ökning av antalet studenter som medverkat vid dessa i samband med att

kursplaneringarna hållits digitalt via zoom, vilket gjorts med anledning av Covid-19. Det är möjligt att vi skall fortsätta med kursplaneringar digitalt om det bidrar till en ökad delaktighet.

2) Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer

Programmets innehåll har varit relevant i förhållande till utbildningsmålen. Här anger 45% stämmer helt och 48% stämmer ganska bra och undervisningsformerna har också stämt väl överens med målen för att stödja studenterna i måluppfyllelse. Variation av undervisningsaktiviteter likväl som variationen av examinationer är något som uppskattats. En varierad och lustfylld utbildning med mycket praktiska inslag, framgår i frisvaren på programvärderingen. Denna kullen studenter har dock fått stor del av sin utbildning på distans pga Covid-19 pandemin. När det rör svårigheter med distansstudier så lyfts främst de praktiska momenten som rör undervisning inom det estetiska området (dans, musik, drama och bild).

Vi arbetar med att bli tydligare med att informera om varför vi har förkunskapskrav och att dessa finns för att de behövs och att det finns en progression i utbildningen. Vi ger information om detta vid kursintroduktioner, lägger ut förkunskapskrav i varje kurs på lärplattformen samt på programkullens programsida på pingpong där de ser en utbildningsöversikt med kunskapskraven inför varje kurs, vilket även beskrivits ovan, under genomströmning.

I programmet har vi ett antal lokala mål som handlar om inkludering, hållbar utveckling, estetiska läroprocesser, inkludering, digitala verktyg och informationssökning. Dessa mål beaktas i kurserna och en viss progression finns.

Vissa studenter upplever att det kan vara svårt att se progression i samtliga delar. Här lyfts särskilt flerspråkighet, lek och matematik. Matematikprogressionen granskades höstterminen 21 och några justeringar gjordes kring litteratur, undervisningsform och examination. Vi har ett pågående arbete i programutvecklingsgruppen där vi ser över innehåll, progression och överlappningar mellan kurser. Vid våra programutvecklingsmöten har lärarlag fått presentera sina kurser. En kurs i taget och vi har på så vis fått en bättre förståelse och kunskap för kurserna i programmet, vilket är en förutsättning för att få en fin progression. Det är en ständig process som vi hela tiden behöver arbeta med. Vi har också noterat att vi som undervisar ofta ser progressionen tydligare, men vi behöver bli bättre på att benämna, visa och poängtera det för att studenterna också skall märka av den. I programvärderingen svarar 38% ”stämmer helt” och 48 % ”ganska bra”, när det gäller frågan om de ser kontinuitet och progression mellan kurserna i programmet. 3 % anger svarsalternativet stämmer inte alls.

Flera studenter påtalar att första terminen (utbildningsvetenskaplig kärna 30hp,) är en stor, svår och rörig kurs med mycket innehåll. Förskollärostudenterna samläser denna kursen med samtliga läroprogram. När studenterna började sin utbildning var det 138 studenter totalt registrerade på denna första kurs i Borås (varav 63 FÖ) och 51 i Varberg (varav 39 FÖ). Studenterna är helt nya och för flertalet är högskolestudier helt nytt och det är därför mycket för dem att få grepp om under den första terminen. Här möter de många olika lärare från olika

lärarprogram och totalt fick de bland annat 52 föreläsningar under terminen. Vi har sett ett behov av att förändra termin 1 (UVK1) så att studenterna tidigare känner en tillhörighet till sin programgrupp och tidigt får en inblick i vad förskolläraryrket innebär. Detta är något som framkommer även i kursvärdering i termin 2 som är den första programspecifika ”inriktningsterminen” där studenter uttrycker att de uppskattar kursen som är specifikt knuten till yrkesrollen som förskollärare än den första terminen. UVK1 är också en mycket svår kurs att arbeta med samt resurskrävande, eftersom den är stor och många aktörer inblandade. När denna studentkull just avslutat sin utbildning har arbete med revidering av termin 1 (UVK1) trätt i kraft och de förändringar som kommer att göras är bland annat att dela upp kursen till två 15 hp istället och låta de första 15 hp vara programspecifika. Förändringarna träder i kraft hösten 2022.

Synpunkter på litteraturen finns, där några kommentarer handlar om att flera källor inte varit relevanta och inte nyttjats så mycket under utbildningen. Vi är medvetna om att det är mycket litteratur och har under det senaste året försökt att reducera mängden kurslitteratur.

50% av studenterna anger att de lagt mellan 30-40 h på studier under sin studietid, 29% anger att de ägnat över 40h och 7 % svarar att de ägnat 0-20h åt sina studier. Det är en ständig fråga för oss lärare hur vi får engagerade studenter med eget driv och motivation till sina studier. Utbildningen handlar inte om att bara beta av högskolepoäng, utan att ta till sig de kunskaper, färdigheter, värderingsförmågor och förhållningssätt som krävs för att bli en kompetent förskollärare som klarar de påfrestningar och utmaningar som kommer behövas i yrket.

Studentkommentarer finns som gäller tempo och krav i utbildningen. Dessa är väldigt spridda. Vissa pekar på att det varit för hårda krav och högt tempo för att hinna ta till sig all kunskap. Andra menar att både krav och tempo borde öka eftersom de anser att det varit allt för enkelt att komma igenom utbildningen. Slutsatsen av detta skulle kunna vara att vi hamnat på en ganska lagom nivå. Det är svårt att få ett utbildningstempo och kravnivå som passar för alla.

Denna studentkull fick viss del av utbildningen på distans på grund av de anpassningar vi tvingades göra i samband med pandemin Covid-19. Vi får dock ett gott betyg från studenterna, då de skriver att vi skött det hela mycket bra och att vi snabbt gjorde om och kom med alternativa lösningar. Många kommentarer är positiva till distansstudierna och lyfter bland annat fram möjligheten att lyssna till inspelade föreläsningar och att kunna lyssna om vid behov.

Studenterna går en högskoleutbildning och krav på tal och skrift är viktigt i framtida yrkesroll. I så gott som samtliga kursplaner finns kursmål som rör just detta, vilket vi anser är ett viktigt kursmål. Studenterna har fått stöd under sin utbildning inom området på många olika sätt. Talverkstäder i termin 1 som främst fokuserar på just att tala, sedan kontinuerligt stöd i att skriva akademiskt och här finns även språkverkstaden som studenter kan vända sig till för att få stöd. Vi upplever dock inte att de studenter som är i behov av det extra stödet, tar vara på det stöd de kan få i tillräckligt hög grad. Det vi ser är att vi bland annat behöver bli bättre på att följa upp det arbete vi lägger i termin 1, där vi lägger grunden till studenternas fortsatta tal och skrivförmåga.

3) Forskningsanknytning i programmet

I programmet har studenterna haft undervisning av både adjunkter, lektorer och doktorander. Statistiken ger missvisade siffror gällande doktorander eftersom de registreras som adjunkter om de doktorerar på mindre än 100%, vilket flera av våra doktorander gör. Det finns något fler lektortimmar i Borås än i Varberg men i stort sett lika fördelning. Det är svårt med rekrytering av lärare över lag och vi har få professorer kopplade till programmet. Studentkullen har inte mött några professorer i undervisningen under sin studiegång. Relevant forskning, forskningsprojekt och resultat av dessa presenteras till studenterna främst vid föreläsningar, men också vid seminarier och workshops. Både nationell och internationell forskning lyfts i utbildningen. I programmet har vi doktorander som är i en pågående forskningsprocess samt adjunkter som på olika sätt deltar i forskningsprojekt utifrån sin kompetens. Programmet forskningsanknyts också genom kurslitteratur, avhandlingar och vetenskapliga artiklar inom de olika områden och ämnen som ingår i programmet. En progression finns i programmet från termin 1 till termin 7, när det gäller forskning och vetenskapliga metoder. Studenterna får praktiskt tillämpa olika forskningsmetoder och lära sig att söka, läsa, analysera och presentera vetenskapliga artiklar och i sitt examensarbete slutligen visa på praktisk tillämpning. Termin 6 lyfts fram av studenterna och den forskningsöversikt som görs där anser de vara värdefull för dem och sedan vidare över till examensarbetet.

I programvärderingen anger 94% av studenterna svarsalternativet ”stämmer helt” respektive ”stämmer ganska bra” på frågan om de utvecklat sitt kritiska tänkande. 97% svarar ”stämmer helt” respektive ”stämmer ganska bra” gällande frågan om de fått ökad kunskap och förståelse om forskning. När det gäller frågan om de anser att de utvecklat sitt vetenskapliga förhållningssätt är 90% av svaren fördelade på ”stämmer helt” respektive ”stämmer ganska bra”.

4) Programmets resurser och hur dessa har använts

Totalt i utbildningen har studentkullen fått ca 7500 lärartimmar. I utbildningen finns två kurser som är 7,5 hp ”ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering” och ”specialpedagogiska perspektiv” dessa kurser är de kurser som har minst antal lärartimmar/hp. I relation till att studenterna efterfrågar mer undervisning i dessa ämnen så är det berättigat att fundera mer över antalet timmar i dessa två kurserna. I kursvärderingar kan vi även läsa att studenterna upplever att det är ett högt tempo och mycket innehåll i dessa två kurser. Det är alltså svårt att få in mer undervisningstimmar under dessa få veckor som kurserna pågår. Studenter ger förslag på att öka kurserna med fler högskolepoäng (fler veckor). Det skulle medföra ganska stora förändringar i utbildningsplanen och vi har inte startat det tankearbetet ännu.

Studenterna är mycket nöjda med de lärare de mött i undervisningen, vilket flera kommentarer anger i frisvaren. De lyfter fram vikten av att lärare är förtrodda med förskolans verksamhet och att undervisningsinnehåll varvas med lärares erfarenheter från verksamheten

och forskning. Det är viktigt att studenterna under sin utbildning får möta lärare som har god erfarenhet av förskolans verksamhet. I de flesta av de ämnesdidaktiska kurserna har studenterna undervisats av lärare med förskolebakgrund, men i UVK-kurserna där de samläser med andra lärarutbildningar, undervisas de av många olika lärare med olika kompetenser. I dessa kursvärderingar framstår det som en tillgång att få möjlighet att lära av andra studenter med andra erfarenheter.

5) Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Den verksamhetsförlagda utbildningen som integreras i programmet ser vi som en positiv del. Studenterna har haft VFU i samtliga terminer förutom i termin 3, där de i stället har haft 5 fältdagar. VFU som går hand i hand med den högskoleförlagda, teoretiska utbildningen fungerar bra och ger möjlighet för studenten att direkt kunna koppla teorin i aktuell kurs till praktiken. I programvärderingen anger 66 % ”stämmer helt” på frågan om VFU gett dem ett gott stöd i utbildningen för professionsutvecklingen, 24 % svarar stämmer ganska bra. Även kursvärderingarna visar att VFU är uppskattat och ett bra sätt att lära. I kommentarerna finns önskemål om att få längre VFU-perioder för att kunna bygga relationer och se mer helheter i verksamheten. Vi har valt att ha kortare VFU-perioder till förmån för att få in det i varje termin i stället. Det var även något som UKÄ såg som positivt vid granskningen 2018, där de lyfte just den fina röda tråden där studenterna får kontinuerligt väva samman HFU och VFU under terminerna.

Studenterna anser att utbildningen motsvarat de förväntningar de på den när de startade (96% stämmer ganska väl, 17% stämmer helt, 14% stämmer delvis). Samtliga studenter anser sig nu efter genomförd utbildning vara redo för att gå ut och undervisa barn i åldern 0-6 år. Det tyder på att innehållet i utbildningen har gett de kunskaper, färdigheter och värderingar som de anser sig behöva. Trots det framgår att 83% ändå saknar undervisningsinnehåll och här nämns främst specialpedagogik, konflikthantering, vårdnadshavarkontakt och estetik som ett önskemål att få mer kunskaper inom. Detta framgår även i kursvärderingar. Mer specialpedagogik är något som är återkommande i kursvärderingar och inget nytt för just denna programkull. Mer av estetiska inslag önskas också av studenterna. ”Praktiskt kunnande” som att kunna spela ett instrument, känna trygghet i att hantera musik, dans och drama i en barngrupp, lyfts fram.

Studenterna har haft mentorsverksamhet från termin 5, där de haft kontakt med en yrkesverksam förskollärare, 3ggr/termin. Innehållet i träffarna har styrts av studenterna själva utifrån deras behov och intresse. Mentorsgrupperna (10 studenter och en mentor) lägger själva upp innehåll och arbetsformer. För att underlätta planering för träffarna har studenterna varit schemafria på onsdag eftermiddag. Dessa träffar har dock inte uppfyllt förväntningarna, flera kommentarer finns som anger att det inte har varit tillräckligt givande. Här lyfts bland annat distansmöten via zoom som en nackdel, då de anser att det varit svårt att få till bra diskussioner med så många i en grupp, via zoom. Det har varit bristande intresse och engagemang från både mentor och studenter. Endast 7% anger att det varit givande fullt ut och 28% anger att de inte alls varit givande för dem. Vilket stöd och innehåll mentorsverksamheten ger beror mycket på mentorerna men också på studenterna och vilka

frågor och samtal som träffarna mynnar ut i. Det är en utfasning av mentorsverksamheten som sker i och med att vi startar i termin 5 istället för termin 2. Mentorsverksamheten är helt borttaget för kullen som startade VT-22. Vi tror att vi kan nyttja dessa resurser på ett bättre sätt.

Utvecklingsområden och eventuella förslag till förändringar

Mentorskap fungerar inte riktigt som vi tänkt och ger inte de effekter som är önskvärda. Från och med vårterminen 2022 är mentorskap borttaget från utbildningsplanen.

Termin 1 (UVK1) behöver ändras för att bli mer hanterbar och tydlig för såväl studenter som lärare. Här är redan en förändring i antagande inför höstterminen 2022.

Se över progressionen i lek, och flerspråkighet- Under höstterminen 2021 påbörjades arbetet med att se över progressionen tal/språk/kommunikation/flerspråkighet, med fortsättning vårterminen 2022. Samtliga lärare som undervisar i dessa ämnen är med i detta arbete. Förändringar har gjorts i termin 3 inför 2022, till förmån för progressionen i lek.

Vi får på sikt fundera över hur vi kan möta studenternas önskemål om mer kunskaper kring möte med vårdnadshavare, specialpedagogik, konflikthantering och estetik.

Vi behöver också fortsätta att arbeta med att öka studentinflytandet och få fler studenter som svarar på kurs och programvärderingar. Vad kan vi dra nytta av utifrån de digitala anpassningar vi provat i samband med Covid-19?

//Programansvarig Camilla Carlsson